

Sygn. akt I CSK 648/18

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku A. J.
przy uczestnictwie D. T.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 maja 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 16 listopada 2017 r., sygn. akt XXVII Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. na rzecz adwokata Ł. L. wynagrodzenie w kwocie 270 (dwieście siedemdziesiąt) zł, powiększonej o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu uczestniczce D. T. w postępowaniu kasacyjnym oraz kwotę 15,20 (piętnaście 20/100) zł, tytułem zwrotu wydatków.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestniczki D. T. od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 16 listopada 2017 r., sygn. akt XXVII Ca (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r.,

III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Skarżąca wskazała, że istnieje potrzeba: wykładni art. 945 § 1 k.c. w zakresie pojęcia „stan wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli”; wykładni art. 82 k.c. w zakresie pojęcia „stan wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli” oraz wykładni zakresu obu przepisów i ich związku lub braku.

W powyższych kwestiach zapadło już szereg orzeczeń Sądu Najwyższego, które zresztą skarżąca powołuje na ponad dwóch stronach skargi kasacyjnej. W niniejszej sprawie nie zachodzi potrzeba wykładni tych przepisów, gdyż przeprowadzony dowód z opinii biegłych psychiatry i psychologa w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji oraz dowód z opinii instytutu przeprowadzony w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji potwierdziły, że spadkodawca na skutek choroby psychicznej w chwili sporządzania testamentu był w stanie wyłączającym zdolność do świadomego i swobodnego podejmowania decyzji i wyrażania woli. Biegli podtrzymali swe stanowisko w ustnych wyjaśnieniach w związku z zarzutami do ich pisemnych opinii. Na dowodach m.in. z tych opinii Sąd drugiej instancji oparł podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, dokonując wszechstronnej oceny całości zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Nie istnieje więc potrzeba rozstrzygnięcia wątpliwości w zakresie prawa materialnego na gruncie stanu faktycznego tej sprawy.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia

Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżąca wywodzi z naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 290 k.p.c., art. 278 k.p.c., art. 387 § 2 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c., art. 233 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. przez nienależyte rozważenie materiału dowodowego, tj. oparcie rozstrzygnięcia na opinii niemającej takiego charakteru wskutek braku podpisania jej przez umocowane do reprezentacji osoby, brak przesłuchania i konfrontacji wszystkich biegłych sporządzających te opinie, brak analizy opinii ze sprawy 1DS (...), która wskazywała na to, że testator mógł się bać, był pod wpływem silnego wzburzenia i zwykle w takich sytuacjach postępuje się nieracjonalnie, a twierdzenie biegłego, że „psychiatrzy jak widzą nieracjonalne działania to stwierdzają chorobę psychiczną”, prowadzi do istotnego absurdu.

Naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy wskutek uchybienia wymaganom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2005 r., IV CK 122/05 nie publ., z dnia 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07, nie publ, z dnia 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC - ZD 2008 Nr D, poz. 118, postanowienie z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14, nie publ.). Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego, powinien wykazać, że uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Wbrew stanowisku skarżącej zaskarżone orzeczenie zawiera wszystkie elementy określone w art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i poddaje się kontroli kasacyjnej.

Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W związku z czym, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skarga kasacyjna nie może być oparta na zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. określającego kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 76, z dnia 24 listopada 2005 r., IV CSK 241/05 nie publ., z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, nie publ., z dnia 8 października 2009 r., II CSK 222/09, nie publ.).

Opinia Instytutu Psychiatrii i Neurologii została podpisana przez dwóch psychiatrów oraz przez kierownika tej jednostki (k. 305), zaś opinia sporządzona w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji nie była opinią instytutu, lecz opinią łączną, w rozumieniu art. 285 § 1 k.p.c. psychiatry i psychologa.

W sprawie 1DS (...) nie była badana kwestia zdrowia psychicznego spadkodawcy i nie została sporządzona opinia psychiatryczna. Przywołane twierdzenie biegłego, że „psychiatrzy jak widzą nieracjonalne działania to stwierdzają chorobę psychiczną”, zostało wyrwane z kontekstu, a przez to zniekształcone, o czym przekonuje elektroniczny zapis protokołu z rozprawy (k. 371, 373). Opinie biegłych nie były ze sobą sprzeczne, zatem brak było podstaw do konfrontacji.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (j.t. Dz. U. 2018, poz. 1184, ze zm.) w zw. z § 22, § 4 ust. 1, 3, § 2 oraz § 12 pkt 2, § 16 ust. 4 pkt 2, § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (j. t. Dz. U. z 2019 r. poz. 18).